בריעף צום רעדאקטאר.

1.

וועגען דער היברו אימיגריישאן פראגרעסיוו סאסייעטי.

צום רעדאקטאר פון ‚איד‘.

ווערטהער הערר.

איך זעה בײ אײך אין דער צייטונג פון דעם 7טען נאוועמבער צוויי זאכען וואס אינטערעסירען מיך: ערשטענס, איין ארטיקעל וועגען ‚אונזערע פעראיינען‘, געשריעבען פון רעדאקטאר אליין און, צווייטענס, איין ארטיקעל מיט'ן נאמען: ‚א גאסט אויף א ווייל‘. ניט וועגען דעם צווייטען וויל איך רעדען נאר וועגען דעם ערשטען, דער צווייטער איז נאר, ווי מען זאגט, א פריטשעפקע, ווייל ווען איהר ערלויבט איין גאסט — מעגט איהר דאך ערלויבען אויך מיר, א צווייטען גאסט.

מיך אינטערעסירט זעהר שטארק די פראגע פון אימיגריישאן, ווייל איך פרעטענדיר צו זיין עטוואס בעקאנט מיט דער פראגע, און די לאקאלע אנגעלעגענהייט וועגען סיק בענעפיט מוז איך איבער לאזען צו די לאקאלע אומשטענדען: פארבייגעהענדיג וויל איך אבער בעמערקען, דאס די זאך פון אימיגריישאן איז פראסטע צדקה און סיק בענעפיט איז פערזענליכע און לאקאלע געגענזייטיגע שטיצע פון מיטגליעדער, און וואס זעלבסט אינטערעסע האט צו טהאן מיט צדקה קען נאר פיליכט א וויניפעגער בעל הבית ערקלערען, אבער ניט קיין פרעמדער וואס איז א איד אהן דריידלאך און פארשטייט דאס צדקה איז צדקה.

נון וואס בעטייט דער נאמען ‚די פּראגרעסיוו אימיגריישאן סאסייעטי‘ ווי ווייט וויל די סאסייעטי פראגרעסירען? און ווען עס האט שוין עררייכט דעם זאגענאנטען ‚פראגרעס‘ וועט זי געהן צוריק? הייסט עס דערפאר פראגרעסיוו ווייל די סאסייעטי וויל אפשר אריבער־ברענגען וואס מעהר אידען וועלכע ליידען אין די אייראפּעישע לענדער? מיר דוכט אז דאס איז ניט דער צוועק, ווייל עס איז געוועזן פערבונדען מיט סיק בענעפיט, און איז איבערהויפּט פערבונדען מיט אזעלכע זאכען וואס האבען מיט אימיגריישאן ניט צו טהאן, מוז אלזא צום אלעם ערשטען דער נאמען ‚פּראגרעסיוו‘ בעזייטיגט זיין. דער נאמען ‚פּראגרעסיוו‘ דארף ניט זיין אין א אידישען צדקה אנשטאלט וואס האט דעם צוועק צו פערזיכערען די אימיגראנטען א גרינגען אריינקומען קיין קאנאדא. אויב די אפיסערס און די פערוואלטערס פון דער סאסייעטי מיינען די זאך ריכטיג, מוזען זיי אויסמעקען דעם נאמען, ווייל צו קיין גוטעס וועט דאס אין אלגעמיין ניט פיהרען ווי זיי וועלען מיט דער צייט ערפאהרען אויף די ארבייט פון דער סאסייעטי וועט האבען איין ערפאלג און זייער אקטיוויטעט וועט זיך פערגרעסערען. דער נאמען אלס א זעלכער זאל פערבלייבען פראסט — ‚אידישע אימיגריישאן הילפס סאסייעטי‘ ‚Jewish Immigrant Aid Sosiety‘.

איצט קומט א נאך וויכטיגערע פראגע — וואס איז און וואס וועט זיין די טהעטיגקייט פון דער סאסייעטי? איך זעה פון אייער ארטיקעל דאס דער צוועק איז, איינער פון די ציעלען, צו פארלייכטערען דאס אריינקומען פון אידען אין לאנד, אדער ווי איהר רופט דאס אן, ‚צו בעשיצען און העלפען פערהאלטענע אימיגראנטען.‘ זעהר שעהן! אבער ווי קומט די קאץ איבער'ן וואסער? אימיגראנטען, סיי אידישע סיי אנדערע ווערען פערהאלטען ניט אין וויניפעג; זאגאר ניט נאהענט פון וויניפעג. נאר ווייט, ווייט אוועק, בײ קוויבעק זומער צייט און אין סט. דזשאן אדער האליפאקס ווינטער. האט די סאסייעטי דארטען א פארשטעהער, אגענטען, מענשען מיט בערוף און מיט א נאמען וועלכע זאלען האבען צוטריט צו די רעגיערונגס בעאמטע אויף דעם פלאץ וואו מען האט די אימיגראנטען פערהאלטען? ווייס די סאסייעטי דאס אין יעדען פארט־שטאט (האפּען) זיינען דא אימיגריישאן בעאמטע וואס קענען גאר ניט מאכען אהן ערלויבעניש פון אטאווא? האט די סאסייעטי אימיצען אין אטאווא וועלכער זאל האבען א בערוף און א צוטריט צום מיניסטער אדער צו מר. סקאט, דעם הויפּט פון אימיגריישאן דעפּארטמענט? פיליכט איז שוין דא א סאסייעטי פון פריהער, אבוואהל ניט אפשר אין וויניפעג, וועלכע טהוט, ווייס ווי צו טהאן און האט די מאראלישע מעגליכקייט צו טהאן דאס אלעס, ווייל יענע סאסייעטי איז פיליכט נעהענטער צום פלאץ? ווי קען די וויניפעגער סאסייעטי וויסען אויב מען האט דעם אדער יענעם אידען פערהאלטען, וויפיעל אידען מען האט איבערהויפּט פערהאלטען אין א געוויסע צייט, זייענדיג אזוי ווייט אוועק פון דעם פערהאלטונגס ארט? ווי אזוי וועלען די פערהאלטענע אימיגראנטען צו וויסען לאזען דער היעגער סאסייעטי וועגען זייער שלעכטע לאגע אויב נאך דעם ווי מען האט זיי פערהאלטען ווערען זיי אוועק געשיקט אין א פאר טעג ארום? ווי איהר זעהט איז דאס ניט קיין לייכטע אויפגאבע וואס די סאסייעטי האט אויף זיך גענומען. מאנכע אידישע אימיגראנטען ווערען ניט אריין געלאזען ווייל זיי האבען ניט די נויטווענדיגע $25 אום זומער און $50 אין ווינטער, אנדערע ווייטער ווערען ניט אריינגעלאזען ווייל זיי האבען טראכאמא אדער אנדערע אנשטעקיגע קראנקייטהען, בסך הכל האט מען דאס יאהר ניט אריינגעלאזען 66 אידען, מענער און פרויען, פון אלערליי פערשיעדענע אורזאכען. עס פאסירט זעהר אפט דאס דער אנגעקומענער איז טאקי קראנק, נור מען קען איהם אויסהיילען אין א פאר וואכען ארום, און די ערשטע פראגע איז — ער מוז דערווייל ארונטער פון שיף. ווי קען וויניפעג, זייענדיג מחוץ לארץ, טהאן וואס עס איז, ווייל ביז וואנען די היגע סאסייעטי וועט זיך דערוויסען און וועט אנפאנגען וואס צו טאהן, אויב זיי וועלען וויסען וואס און ווי אזוי, וועט דער אימיגראנט שוין זיין אויף יענער זייט ים.

איך וויל דערמיט ניט אבשלאגען די גוטע אידעע פון העלפען אידישע אימיגראנטען, אבער אויף זיך נעהמען צו דער ארבייט מוז עס זיין מיט סדר און מיט א פלאן ווי מענשען און אידען. העלפען אידישע אימיגראנטען, אלע מאל, און אימער און אייביג מיט אלע כוחות! אבער, אבער אויף א ריכטיגען וועג! פיליכט איז מעגליך פאר דער היגער סאסייעטי אויסצוגעפינען וואס עס ווערט איצט געטהאן, ווען מענשען ליידען ניט, נאר טוהען שוין, און זיך פעראייניגען מיט די וואס האבען שוין די פּראקטיק פון יאהרען לאנג. וואס האבען איינפלוס דארט וואו מען דארף און שאנעווען ניט קיין מיה און קיין געלט כדי אויס צו העלפען די אומגליקליכע וואס נויטיגען זיך אין א פרייע לאנד?

מאכט אייער סאסייעטי, מאכט סאסייעטיס איבער'ן גאנצען לאנד, קלויבט געלט צו העלפען. אבער זוכט אויסצולע ווייטער און איהר וועט געפינען דאס איהר האט זיך מיט וועמען צו פעראייניגען אין דער ארבייט כדי עס זאל זיין מעהר אנגעלעגט עס זאל האבען א בעסער'ן ערפאלג און אידען זאלען האבען בעסערע נוצען פון די געמיינשאפטליכער ארבייט. עס איז ניט פאר מיר אנצוצייגען וואו און ווען דאס איז — זוכט מיט חשק וועט איהר געפינען, זאל דער פרעזידענט, זאלען די מעמבערס זוכען און זיי וועלען געפינען.

א צווייטער גאסט אויף א ווײלע.

2.

ווערטהער רעדאקטאר פון ‚איד‘

איך האב געלעזען אייער עדיטאריעל אין לעצטען נומער ‚איד‘ וועגען דער היברו אימיגריישאן פּראגרעסיוו סאסייעטי, וואו איהר זייט זעהר בעגייסטערט פאר דעם אויפטהו פון איניגע מיטגליעדער אויסצושליסען דעם פונקט פון סיק בענעפיט. לויט אייער מיינונג וועט די סאסייעטי ערשט יעצט א היבש ביסעל פראגרעסירען; ערשט יעצט וועט זי אנהויבען צו בליהען. ליידער אבער זעהט אויס אז איהר האט אויך דעמזעלבען טעות גלייך ווי אלע אנדערע וואס שטעהן פון ווייטענס און עס דוכט זיך זיי אז מסתם נעהט דארט אלעס צו ווי בעסער דארף מען ניט. תמיד דוכט זיך דאך אונז אז ביי יענעם לייכט זיך. אבער דאס איז ווייט ניט אזוי. מען האט טאקע געמיינט אז עס וועט בעסער ווערען, אבער הערט וואס מיט דעם אויסשליסען דעם פונקט פון סיק בענעפיט איז געווארען:

עס איז שוין דאס צווייטע מאל אז איך פעררופ א מיטינג און קיין מיטינג האט ניט געקענט שטאטפינדען. דאס איז דערפאר וואס די אלטע מעמבערס ווילען ניט קומען, ניט האבענדיג קיין געגענזייטיגען אינטערעס אין בלויז זארגען פאר די אימיגראנטען; די נייע מעמבערס ווידער, וועלכע האבען אזוי ענערגיש געפאדערט דאס אבשאפונג פון דעם פונקט פון סיק בענעפיט, קומען אויך ניט, אוים — גאט ווייס פיר וואס פאר איין אורזאכע. און דערווייל געהט אונזער שווערע מיה צו גרונד.

אמת טאקע, איהר זייט פאלקאם גערעכט, אז יעצט וואלטען בעדארפט זיין מעהר מעמבערס, מעהר לעבעדיגקייט, אבער צום גרויסען בעדויערען האט איהר אויך א טעות געהאט: מעמבערס זיינען טאקע צו געקומען, אבער וואו איז זייער לעבעדיגקייט? וואו איז זייער אינטערעס פאר דער גרויסער און נאבעלער אונטערנעהמונג?

איך ווענדע זיך דערום דורך אייער צייטונג ‚דער איד‘ צו אלע אונזערע מעמבערס מיט א בקשה:

מי לד' אלי! ווער עס ווייס די היליגע אויפגאבע, ווער עס פיהלט די גרויסע פפליכט, וואס מיר האבען, צו העלפען דעם אידישען אימיגראנט, דער זאל ניט האלטען זיך עס פאר גרינג, און ניט אבקומען מיט בלויז זיך פערשרייבען פאר א מעמבער, נור טאקע קומען צו יעדען מיטינג און פיליכט וועלען מיר קענען צוזאמענשטעלען אונזער פעראיין לויט דאס פאדערונג פונם טשארטער.

א. סעקטער, רעק. סעק.

ווערטהער הערר רעדאקטאר!

איהר וועט אזוי פריינדליך זיין מיר ערלויבען עטליכע ווערטער אין אייער צייטונג ‚דער איד‘ וועגען דער היגער טהעאטער קאמפּאני אין די ‚קווינס‘. פרייטאג אבענד דעם 8טען נאוו. איז געשפּיעלט געווארען א פּיעסע מיט'ן נאמען ‚די שטימע פון קבר‘ פון יעקב גארדין, מיט יעקב גארדינס בילד אויף'ן פּאסטער. אזא אומרעכט איז דאך שוין בוודאי ניט פאסיג פאר שוישפּיעלער: אוועק צושטעלען אפרעמדע פּיעסע, דוכט זיך אז דאס איז זאלאטארעווסקי'ס א מאכעריקע און עקספּלואטירען יעקב גארדינס נאמען און נאך אוועק־שטעלען זיין בילד כדי מענשען זאלען געהן זעהן. דאס איז נישט דאס ערשטע מאל: מיט עטליכע וואכען צוריק האט מען געשפּיעלט ‚די אייזערנע פרוי‘ און אויף'ן פּאסטער געשטעלט אז דאס איז פערפאסט פון ז. ליבין. אבער דאס איז ניט וואהר, ליבין האט ניט קיין פּיעסע מיט אזא נאמען! אבער קיינער האט זיי נישט אפגענומפערט קיינער האט אמויל נישט געעפענט א קגעגען זיי.

מיט דער פּיעסא ‚די שטימע פון קבר‘ האבען זיי דאס 2טע מאל אזא אומרעכט געטהאן. מיינען דען די אקטיארען, אז יעקב גארדין'ס גייסט זאל אלס א שטימע פון קבר פּראטעסטירען וואס מען עקספּלואטירט אזוי געמיין זיין נאמען? ווען יעקב גארדין זאל געוועזן אויפשטעהן און זעהן וואס מען שפּיעלט אין די ‚קווינס‘ פאר זיינער א זאך, וואלט ער זיכער פאר בזיון נאכאמאל געשטארבען.

איך בעט אלזא אינם נאמען פון פראגרעסיווען פעראיין אין וויניפעג ניט צו פערשעהמען און טייער האלטען דעם אנדענק פון דעם גרויסען אידישען דראמאטורג און ניט עקספּלואטירען זיין גרויסען נאמען צו יעדער שמאטע.

אינם נאמען פון פעראיין ס. סאול

פארטרעפליך גוט זיינען

די א

העססען סיגארעטס

אריענטאלער סמוק

10 שטיק פאר 10 סענט.

Fraser, Bender and Co.

צו 5 אקער ניט ווייט פון שטאדט ווערט פערקויפט צו זעהר לייכטע פיימענטס, גוט פאר גארטען, דעירי. אין ניכען געהט דארטען דורך א קאר. זיך ווענדען צו

י. בענדער

447 Main St. Phone Main 9451

א נייער בעזים קעהרט שעהן

און א נייער וואוד יארד ניט בעסערע און טרוקענע האלץ.

מר. ל. וועסיל

האט ערעפענט א נייעם

וואוד און קוילען יארד

אין קארנער מיין סט. און פלארא עוועס.

פהאן סט. דזשאהן 933

גוטע האלץ

פערשפארט ארבייט. און גוטע האלץ קענט איהר נור קריגען ביי

123

A. D. Libman & Co.

1096 Main Street

Phone St. John 1311

זלמן זאסלאווסקי'ס בוטשער שאפ.

מיין בוטשער שאפ איז אין דעם זעלבען פלאץ וואו עס איז פריהער געווען די קאאפּעראטיווע בוטשער שאפ, קאר. דאפרין און ראבינסאן סט. דאס בעסטע פלייש פערקויף איך צו מעסיגע פרייזען. יעדער ווערט בעהאנדעלט אויף'ן בעסטען אופן. אלע ארדערס דעליווערט.

זלמן זאסלאווסקי.

37 פאוערס פהאן סט. דזשאהן 2190

א וואונדערליכע היילונג פון דער צוקער קראנקהייט.

א שיקאגא'ר גלח ווערט געהיילט אין 5 וואכען. איינע פון די וואונדערליכסטע זאכען האט די סענאל הייל מיטעל אויפגעטהאן אין שיקאגא. א גלח איז געוועזן דער פערזארגער פון א גרויסען האספיטאל און האט געמוזט אויפגעבען זיין שטעלע איבער דער צוקער קראנקהייט. דער בריעף געשריבען צו אונז פון דעם גלח איז א גאלדענער בעווייז וואס די סענאל קען אויפטהאן:

ווערטהע הערען! איך קען אייך מעלדען אז איך האב געליטען פון צוקער קראנקהייט פאר 4 און א האלב יאהר. איך בין אלע מאל שלעפעריג, מיעד און שרעקליך דורשטיג. הערענדיג וועגען סענאל הייל מיטעל האב איך בעשלאסען דאס צו פרובען און מיט צופרידענהייט קען איך זאגען אז עס האט געווירקט. איך האב זיך אנגעהויבען פיהלען ווי א נייער מענש און יעצט בין איך אינגאנצען אויסגעהיילט.

דער בריעף האט דעם אונטערשריפט פונ'ם גלח און דעם נאמען פון האספיטאל וואו ער איז געווען דער פערזארגער. מיט'ן בריעף איז אויך דא א צושריפט פון א בעוואוסטען שיקאגא'ר דאקטאר וואס זאגט פאלגענדעס: ‚איך האב געמאכט אן אונטערזוכונג און אויסגעפונען אז דער צוקער האט זיך פערקלענערט פון 4 און א האלב פראצענט ביז גאר ניט אין משך פון 5 וואכען.‘ א קאפּיע פון בריעף מיט'ן צושריפט פון דאקטאר וועט צוגעשיקט ווערען צו יעדען איינעם.

סענאל איז געמאנופעקטשורט ביי די

Sanol Manufacturing Co. of Canada, Ltd.
977 Main Street, Winnipeg, Man.

צו קויפען ביי די הויפּט דראגיסטען, אדער פון די מאנופעקטשורערס צו $1.50 פער באטעל. אגענטען: י. קעפמאן, 596 סעלקירק עוועניו, די נויארק דראג סטאר, 256 דאפרין עוועניו.

טרוקענע האלץ און קוילען

קענט איהר קויפען בילינ ביי (259

דזש. ה. מארגענשטערן.

542 סטעלא עוו. פהאן סט. דזש. 523